

Deu anys de Flotats

"La Companyia Josep M. Flotats, virtual embrió d'un teatre nacional de Catalunya, on en teoria havien de formar-se uns excel·lents professionals perquè un bon dia representessin el teatre de Pitarra, de Guimerà, de Rossinyol, d'Iglésias, de Sagarra, d'Oliver, d'Espriu, de Benet i Jornet, de Sergi Belbel..., es convertirà en una companyia bilingüe. Per allò que, amb el català, no anem enlloc, i a la Rambla ja ens tenen molt vistos. Massa vistos, afegiria jo."

La construction, par souscription populaire, du Théâtre national tchèque dans la Prague germanisée de l'Empire austro-hongrois était un acte politique clair", va escriure Antoine Vitez el 6 de juny de 1982 a *Le Journal de Chaillot*, el butlletí del seu teatre.

Sempre he sentit enveja del poble de Praga que, per conservar la seva llengua, va saber construir un teatre nacional. Els franquistes, ens n'haurien deixat construir cap de semblant, després de la derrota del 39? No, és clar que no: els franquistes van prohibir (fins al 46) les representacions de teatre en català, i també l'ús del mot "nacional", aplicat al teatre o al que fos. Mossèn Cinto no podia ser el nostre poeta nacional, era "el poeta catalán" o, com a molt, "el poeta de Catalunya".

Però la voluntat de construir un teatre nacional català va ser-hi sempre. Si no l'edifici, sí, almenys, l'esperit, les idees i els mitjans humans per a dur-lo a terme: autors, actors, directors, escenògrafs, tècnics... L'any 1978, Jordi Coca va publicar un llibre sobre l'Agrupació Dramàtica de Barcelona amb un subtítol d'allò més encertat: "Un intent de teatre nacional (1955-1963)".

Des de criatura, he viscut amb la idea d'un teatre nacional català, una idea que em va inculcar el meu pare i que amb els anys he pogut anar perfilant des d'una perspectiva més francesa, la meua, la del bon francès cartesià, jacobí i centralista... En una paraula: la del fill de la Comédie Française, que, de fet, és el que sóc. Allà és on vaig descobrir, als nou anys, allò que realment és el teatre o, si voleu, la passió pel teatre, veient una representació del *Britannicus* de Racine, amb Jean Marais en el paper de Neró. Una Comédie que mai no he identificat amb el teatre dels reis, amb la Comédie del segle de Lluís XIV, sinó amb una Comédie que, abans que res, per a mi, és el "Théâtre de la Nation" —com es va anomenar en un moment de la seva història—, el teatre de la República naixent, de Talma, de l'Imperi...

Avui, aquell teatre nacional català que jo somiava de criatura, el van construir a Barcelona, a la plaça de les Glòries i, segons diuen, l'acabaran, si Déu vol, d'aquí a dos anys i mig. "Potser no calia fer-ho, no som pas als anys 40", diuen alguns.

"Amb el Lliure i el Centre Dramàtic de la Generalitat n'hi ha ben bé prou", diuen uns altres. I en Boadella, per a acabar-ho d'adobar, enregistra el nom, la marca (Teatre Nacional

de Catalunya), per als seus Joglars i quatre amiguets, aprofitant que la Generalitat no ho havia fet (com si la Generalitat fos una fàbrica de cotilles o de caramels). Potser no, que no som als anys 40, però jo també visc de la meua memòria, del meu desig insatisfet, de les meves dèries i dels meus fantasmes, i em penso que sí, que l'hem de construir —en tot cas, després ja el cremarem—, i que l'hem de compartir amb el Lliure, amb el Centre Dramàtic, amb els Joglars... i amb totes les companyies d'aficionats que es bellugen pel país.

Als anys 50, aquella Agrupació Dramàtica de Barcelona, aquell "intent de teatre nacional", va enviar l'actor Pau Garsaball a Tolosa de Llenguadoc, al costat de Maurice Sarrazin, director del Grenier de Toulouse, per aprendre, entre moltes altres coses, com posar en funcionament un embrió de teatre nacional, seguint l'exemple dels primers centres dramàtics creats al país veí, durant la postguerra immediata, per la senyora Jeanne Laurent, sots-directora de la Direcció de Música i Espectacles del Ministeri d'Educació francès.

Per una sèrie de raons que ara no vénen al cas, l'operació Garsaball-Sarrazin no va funcionar.

Vint-i-nou anys després d'aquell viatge de Garsaball a Tolosa, i nou després de la mort del general Franco, l'any 84 arribava a Barcelona l'actor Josep M. Flotats, un català de quaranta-cinc anys format al Conservatori Nacional d'Estrasburg i l'únic català que fins avui ha arribat a ser membre —sociétaire— de la Comédie Française, un actor amb una llarga experiència al teatre públic francès. Tan bon punt va arribar, li van oferir un teatre públic —el Teatre Català de la Comèdia, més conegut per Poliorama—, li van finançar una companyia, la seva, la Companyia Josep M. Flotats, i li van encarregar de posar en marxa, amb l'ajut del senyor Max Canher de comisari, un projecte de teatre nacional, el mateix Teatre Nacional Català que s'aixeca a la plaça de les Glòries.

En més d'una ocasió, el president Pujol ha manifestat la impressió que li va causar l'actor Josep M. Flotats, dispost a sacrificar la seva carrera a la Comédie per posar-se al servei de Catalunya, d'un teatre nacional de Catalunya. Impressió que, en aquell moment, jo vaig compartir. Ara, però, que han passat deu anys del naixement de la Companyia Josep M. Flotats, no puc deixar de preguntar-me: "Què se n'ha fet, d'aquella companyia? Què se n'ha fet, d'aquella colla de joves actors i actrius que as-

sajaven *El despertar de la primavera*, que reben classes de cant i d'altres disciplines, com n'havia rebudes el jove Flotats al Conservatori Nacional d'Estrasburg? On és la Companyia Josep M. Flotats, una companyia que hauria de ser estable, amb un nucli estable, una companyia de repertori, com correspon a un embrió de teatre nacional i que, en comptes d'això, es fa i es desfà després de cada espectacle? De fet, no hi ha Companyia Josep M. Flotats: hi ha en Flotats i una sèrie d'actors i actrius que l'envolten i que un dia són uns i un altre dia, uns altres. Jo em pensava, innocent de mi –innocent fins a un cert punt–, que aquests deu anys de Flotats a Catalunya, com a actor oficial, oficialíssim, servirien per a formar una companyia estable: una colla d'actors, de tècnics, de dramaturgs, d'autors catalans, destinats a nodrir un futur teatre nacional de Catalunya.

I ara ve la més greu: l'actor Josep M. Flotats ens fa saber el seu desig d'oferir una versió castellana dels seus espectacles, perquè puguin ser vistos a Espanya i a l'Amèrica Llatina. Dit d'una altra manera: la Companyia Josep M. Flotats, virtual embrió d'un teatre nacional de Catalunya, on en teoria havien de formar-se uns excel·lents professionals perquè un bon dia representessin el teatre de Pitarra, de Guimerà, de Rossinyol, d'Iglésias, de

Sagarra, d'Oliver, d'Espriu, de Benet i Jornet, de Sergi Belbel... (cap d'aquests autors no ha estat mai representat per la Companyia Josep M. Flotats), es convertirà en una companyia bilingüe. Per allò que, amb el català, no anem enlloc, i a la Rambla ja ens tenen molt vistos. Massa vistos, afegiria jo.

No som als anys 40 i, per sort o per desgràcia, no hem de construir per subscripció popular cap teatre nacional, com en el cas dels ciutadans de Praga, de qui parlava al començament d'aquesta crònica. Ja ens el fan, el teatre nacional de Catalunya. Ens el fa la Generalitat i el pagarem tots, tant si volem com si no. Però, per favor, que no el facin bilingüe. Feu-lo nacional i català. Penseu que en un país com Catalunya, on el problema de la reconquesta d'una llengua no es planteja, o no s'hauria de plantejar, aquest teatre ha de ser, com va escriure el meu mestre, Antoine Vitez, *“le lieu de la concentration et du travail de la société sur sa propre langue et ses propres gestes. La scène est le laboratoire de la langue et des gestes de la nation. La société sait, plus ou moins clairement, que dans ces édifices appelés théâtres des gens travaillent durant des heures à agrandir, épurer, transformer les gestes et les intonations de la vie courante. A les mettre en cause, en crise”*.

Joan de Sagarra